

Jüri kihelkonna kiilsukad on Eestis ainulaadsed, samas on sarnase tehnoloogiaga sukki valmistatud ka mujal maailmas, neid on kootud nii masinal kui ka käsitsi. Vanemad kiiluga sukad asuvad näiteks Londonis Victoria ja Alberti Muuseumis.

[Kiiluga siidisukad, 1750–1775
aastad](#)

[Kiiluga villased sukad Ungarist, 1800.](#)

Lähemalt leiab näiteid Rootsist [Blekinge Muuseum](#)ist

ning Nordiska Museet-ist.

[Naiste kiilsukad Blekingest, 1877](#)

[Kiilsukad Blekingest, 1877](#)

Üht kiilsuka katket säilitatakse ka Soome Rahva Muuseumis.

Kuvat 294—297. Sukkia. Seitskari, Houtskari, Tammela.
A. 4030—4031. A. 2769. A. 4165.

[Naiste kiilsukad \(pildil teine sukk\) Seiskari saarelt](#)

[Sama sukk täna muuseumikogus](#)

Eesti muuseumide veebivärava kaudu saab leida 15 Jüri kihelkonna kiilsuka eksemplari. Vanimad on dateeritud umbes 1880. aastasse ja kogutud aastal 1913.

M. Jaanuse 1880. a paiku
valmistatud kiilsukk Sõmeru külast [ERM 11856/a](#)

Suka juurde kuulub legend: „Vanal ajal kantud Jüris kõik sarnased sukad, nüüd võib ainult mõnel vanaeidel neid jalas näha. Nende kudumine olevat tülikas olnud. Esiteks kujutud see pool säärt, mis punastest kiiludest tagapool on, valmis, siis kiilud, sellepääle eespool säär ja lõpuks laba. Kiilukirjad olevat väga mitut moodi olnud. Kanti pühapäeviti kiriku minnes.“

Meie muuseumide sukad on tumesinised, neljal juhul ka mustad, punaste kiiludega. Enamikul sukkadel on valge soonikuga ülaserv, kiilu tipus roositud romb ja kõikidel kiilu äärtes roositud kirjad. Neljal juhul on üleminek valgelt sinisele sini-valgete hammastega.

Naiste sukad.

Äärekirjaks oravakäpad, kiilul kaheksakannad

[ERM A 509:3376/ab](#)

Roositud rombid ja äärekirjad on erinevad. Levinuim äärekiri on nn oravakäpad. Kiilu peal on enamikul juhtudel kasutusel kaheksakand, aga neljal juhul ka lilled.

Naiste sukad Lagedilt [ERM A 509:3384/ab](#)

Naiste sukad [ERM A 509:3385/ab](#)

Kiil võis ulatuda talla alt läbi, kuid võis ka olla kahes tükis, kummalgi küljel eraldi. Kannapõhi võis olla kolm- või nelinurkne. Pöiakahandusi tehti nii külgedele kui ka ümaralt. Osadel sukkadel jooksid roositud kaunistused lausa otsani välja. Sukkade valmistajatena on välja toodud M. Jaanus Sõmerust, Ann Must Selist, Ann Bomberg Lehmjalt ja K. Pusman Lagedilt. Kogutud on sukki lisaks Limu ja Pajupea külast.

[Tabel MulS-is olevate Jüri kihelkonna sukkadega.](#)

Muuseumides on ka mõned 20. sajandi alguse fotod, millelt saab näha naistel jalas tumedaid sukki roositud ornamentide või kiilukirjaga.

Heinrich Tiidemanni foto „Jüri kihelkonna pruut pruudipärjaga“,
tehtud perioodil 1901–1903 [ERM Fk 147:9](#)

Heinrich Tiidemanni ateljeefoto „Kaks rahvarõivais tütarlast“, 1902 [AM 13741:342 F 11684:273](#)

Jürilased rahvariideis Tallinna III laulupeol 1910. Fotograaf teadmata. [ERM Fk 133:1](#)

Kirjalikud allikad on veidi hilisemad. 1927. aastal ilmunud [Ilmari Mannineni „Eesti rahvariiete ajalugu“](#), mis oli Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat, kirjutab lk-l 452, et „...vikkeli“ alguses on tähendanud siilu, millega sukasääre alumine osa on laiendatud ja antud sellele kuju rohkem jala järele. Vikli algupära on säilinud Jüri meeste kiilsukadel. Sukk ise on tumesinine, siil helepunane ja selle peal rohelised kirjad. Samasuguseid sukki leidub Juuru kihelkonnas.“ Raamatus toodud ERM-i viide (ERM 15799 Juuru) sukadele vastust kahjuks ei anna.

1938.a [Helmi Kurriku](#) raamatus „Eesti Rahvarõivad“ mainitakse Jüri sukkasid mitmes kohas: Jüri naise (tahvel kiiluga, roosimata) ja mehe kostüümi kirjelduses (skeem roositud kiiluga). Lk-l 91 on naiste riietuse kirjeldus: „Jalakatteks olid Põhja-Eestis valged või sinised viklitega sukad, Jüris tumesinised sukad punaste kiiludega külgedel...“ ja järgmisel leheküljel meeste oma: „Isesugused on Jüri khk-a tumesinised sukad sissekootud punaste kirjatud kiiludega mõlemal pool sukasäärt.“

Nendes raamatutes avaldatud meeste suka kirjeldus ja illustreerivad pildid on tekitanud segaduse ja 1947. aasta III tantsupeoks valmistati ARS-is tantsujuhile [Juhan Raudele](#) Jüri kihelkonna kostüüm just selliste [meestesukkadega](#).

Suure tõenäosusega mehed siiski selliseid sukki ei kandnud. Selle kohta on salvestus [Eesti Keele Instituudi murdearhiivis](#), kus Mari Põldmäe vastab 1957. aastal intervjueri Rudolf Põldmäe küsimusele, mis ta arvab sellest, et Jüri mehed kannavad kiiliroosidega sukki, järgmiste sõnadega: „Vale! See on igavene vale. Minu (vana)emad olid Jüris kiiludega-roosidega sukkade tegijad, aga ikka naistele, mitte meestele.“ Samas pajatab ta ka, et igaüks ei osanud kiiluga sukki teha, selleks olid meistrid. Varje Malsroosi koostatud raamatus „Vaskjala“ leheküljel 307 selgub, et sama jutustaja Mari Põldmäe oli pärit Lagedilt, kus on valmistatud vähemalt kaks paari muuseumides olevatest sukkadest.

Igaüks kiilsuka kudumise kunsti ei vallanud, kuna see nõudis erinevate tehnikate ja võtete tundmist. Tõenäoliselt vajas Jüri kiilsukkade kudumise ja kandmise traditsioon pooleks sajandiks varjusurma, kuni Anu Pink otsustas kaardistada kõik Eesti muuseumide varamutes asuvad sokid-sukad. Selle tulemusena valmis tal teos „Eesti silmuskudumine 2. Sukad ja sokid“, milles Jüri kiilsukkadele on pühendatud terve peatükk. Ta kirjutab: „Dekoratiivsed Jüri kiilsukad on silmatorkava välimusega, aga põnev ja hästi läbimõeldud on ka nende kudumise tehnoloogia.“ Samuti leiab Anu Pink ERM-is asuvale Aino Voolmaa käsikirjale „Teatmematerjali end. Nissi, Hageri, Keila, Jüri, Kose kihelkondade rahvarõivastest“ viidates, et sarnaseid sukki võis esineda ka Kose kihelkonnas, kuid muuseumidesse kahjuks selliseid jõudnud pole. Anu Pingi raamatus on väga hea juhendmaterjal sukkade kudumiseks, kahe kiilsuka kohta leiab sealt täieliku juhendi, lisaks veel kuus sukakirja.

Peale Anu Pingi raamatu ilmumist on käsitöölised enda jaoks avastanud Jüri sukkade kudumise väljakutse. Facebookis tegutseb privaatne grupp [Kudujate koopiaklubi](#), mis tegeleb vana eseme järgi uue kudumisega. Sealses Jüri kiilsukkade albumis on 11 fotot.

Jüri sukkasid on valmistatud ka populaarsust koguvates rahvarõivakoolides. Nende komplektidega on võimalik tutvuda veebilehel [rahvarõivad.ee](#).

Kasutatud allikad:

Blekinge Museum. Kasutatud 12.05.2025, <https://blekingemuseum.se/blekinge-museum-online/blekingederakter/kvinnodrakter/>

Eesti Muuseumide Veebivärv. Kasutatud 12.05.2025, <https://www.muis.ee/>

EMSUKA KKIMT0226 = Rudolf Põldmäe ja Mari Must. 1957. Helilindistatud palasid Jüri khk. Limu külast (lk 28)

Kurrik, H. (1938). *Eesti rahvarõivad*. Tartu: Sihtasutus Eesti Rahva Muuseumi Kirjastus

Malsroos, V. (2024) *Vaskjala*. Trükikoda Greif

Manninen, I. (1927). *Eesti rahvariiete ajalugu (Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat ; III 1927)*. Kasutatud 12.05.2025, <http://www.digar.ee/id/et/nlib-digar:57721>

Nordiska Museet. DigitaltMuseum. Kasutatud 12.05.2025, <https://digitaltmuseum.se/>

Pink, A. (2018). *Eesti silmuskudumine II. Sukad ja sokid*. Türi, Saara Kirjastus

Sirelius, U.T. (1915) *Suomen kansanpukujen historia*. Kasutatud 12.05.2025, <https://rajatiede.wordpress.com/wp-content/uploads/2025/01/sirelius-suomen-kansanpukujen-historia-1915-teksti-tunnistettu-pakattu.pdf>

Suomen kansallismuseon kokoelmat. Kasutatud 12.05.2025, <https://suomenkansallismuseo.finna.fi/>

Victorian and Albert Museum, London. Kasutatud 12.05.2025, <https://www.vam.ac.uk/>